

ข่าวประชาสัมพันธ์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

๑๑๔ สุขุมวิท ๒๓ แขวงคลองเตยเหนือ เขตวัฒนา กรุงเทพฯ ๑๐๑๑๐ โทรศัพท์ ๐-๒๖๕๙-๕๐๐๐ ภายใน ๑-๕๖๖๖ โทรศัพท์/โทรสาร ๐-๒๒๕๘-๐๓๑๑

ข่าวจากหนังสือพิมพ์สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ฉบับประจำวันที ๑๖-๑๘ เดือนสิงหาคม พ.ศ.๒๕๕๖ หน้า ๔๔ มูลค่าข่าว ๑๒๘,๕๘๘.-

ศูนย์สารสนเทศและการประชาสัมพันธ์ ได้จัดระบบข่าวสื่อสิ่งพิมพ์ สนใจดูที่ได้ <http://news.swu.ac.th/newsclips/>

กระบวนการเรียนรู้ภัยพิบัติแบบโรงเรียนบ้านศรี้อย : นวัตกรรมชั้นเรียนและวิธีการแบบเปิด = วิจัยชั้นเรียนและโครงการ

บันทึกนอกห้องเรียน

โครงการสื่อสารเพื่อการเรียนรู้ :
Media for all project
Mediaforall.project@gmail.com
<http://www.chumchontai.com>
อินทิรา วิชสมบูรณ์

- 2 -

โครงการจัดการเรียนรู้ภัยพิบัติธรรมชาติ (อุทกภัย) ในชุมชนบ้านศรี้อย

สู่การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา (หลักสูตรบูรณาการ ภัยพิบัติธรรมชาติในชุมชน)

โครงการจัดการเรียนรู้ภัยพิบัติธรรมชาติ (อุทกภัย) ในชุมชนบ้านศรี้อยสู่การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา (หลักสูตรบูรณาการ ภัยพิบัติธรรมชาติในชุมชน) มีวัตถุประสงค์ 1.เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และเกิดทักษะชีวิตในกระบวนการแก้ปัญหาด้านภัยพิบัติโดยเป็นผู้ลงมือการเรียนรู้ด้วยตนเองจากการลงมือปฏิบัติจริง การเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ การลงมือแก้ปัญหาด้วยตนเอง (โครงการ) การสรุปความรู้ 2.เพื่อให้ครูได้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การเรียนรู้เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ใช้การเรียนรู้โครงการเป็นเครื่องมือการเรียนรู้ และ 3.เพื่อให้ชุมชนเกิดการเรียนรู้และเกิดทักษะชีวิตในกระบวนการแก้ปัญหาด้านภัยพิบัตินี้ทั้งหมด สรรบรวมนองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับภัยพิบัตินี้ทั้งหมดเพื่อจัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียน

นายสุวัฒน์ ญาณะโค วิศวกรหรือแนวคิดหลักของโครงการฯ นั้น ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ การพัฒนาการศึกษาทางเลือกในพื้นที่ประสบอุทกภัย การจัด การเรียนรู้ของโรงเรียน และปัญหาอุทก ภัย ใน หมู่บ้านศรี้อย โดยเรามีการประชุมหรือครูอาจารย์เพื่อร่วมกัน

ออกแบบกิจกรรมจนได้กิจกรรมของโครงการ ทั้งหมด 20 กิจกรรมหลักที่แบ่งได้ เป็น 2 ส่วน คือ กิจกรรม การพัฒนาครู และกิจกรรมการ

พัฒนานักเรียน”
20 กิจกรรม 2 ส่วนการพัฒนา และ 2 กลุ่มเป้าหมาย
นายสุวัฒน์ ญาณะโค จาก 20 กิจกรรมนั้น อย่างที่บอกว่า จะประกอบไปด้วย 2 ส่วนหลักๆ คือ ครูและนักเรียน โดยกิจกรรม

การพัฒนาครูนั้น เรามองว่ากิจกรรมนอกจากที่จะพัฒนานักเรียนแล้ว ครูก็จะเกิดการเรียนรู้ไปด้วยระหว่างที่ทำกิจกรรมต่างๆ กระบวนการเช่นนี้จึงเป็นการพัฒนาทั้งคนทำและตัวนักเรียนไปด้วย โดยในส่วนครูเรามองถึงการทำงานกันอย่างเต็มที่ ดังนั้น ครูตั้งแต่อนุบาลจนถึงประถมศึกษาปีที่ 6 ทุกคนจะเข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานทั้งหมด ขณะเดียวกันก็มีการพัฒนาครูในแง่หลักสูตร โดยในการทำกิจกรรมภัยพิบัติ เราจะมีการเชิญวิทยากรมาให้ความรู้ สร้างความเข้าใจในแง่ของการปรับหลักสูตรและการสร้างกิจกรรมในเรื่องภัยพิบัติ รวมทั้งการเปิดหน่วยการเรียนรู้เพื่อจะมาปรึกษารายการกันดูว่าการเรียนรู้ไหนที่จะสอดคล้องกับเรื่องภัยพิบัติ และอีกส่วนคือการพัฒนาการเรียนรู้อยู่โดยในกิจกรรมที่ให้นักเรียนทำนั้น ครูก็จะถูกพัฒนาในการที่จะออกแบบหาวิธีการที่จะสร้างการเรียนรู้ให้สอดคล้องเหมาะสมกับนักเรียน ส่วนกิจกรรมการพัฒนาครูนั้น เรามีกิจกรรมที่จะฝึกนักเรียน ในเรื่องของ การตั้งคำถาม เก็บข้อมูล โดยจะมีการฝึก

อบรม และฝึกปฏิบัติ นักเรียน ที่นักเรียนจะตั้งคำถามจากครูธรรมที่เห็น อย่างเช่นเรื่องต้นไม้ จากนั้นค่อยเชื่อมโยงไปสู่ การตั้งคำถามเกี่ยวกับครอบครัว แล้วจึงค่อยเชื่อมโยงไปสู่ การตั้งคำถามเกี่ยวกับชุมชน โดยเรามีการพาไปแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่ชุมชนบ้านปางอัน ต.ป่าใหม่ อ.ตอยสะแก จ.เชียงใหม่ ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของ

สำนักง เพื่อไปดูว่าผลกระทบจาก การที่แม่น้ำท่วมบ้านตัวเองนั้น มีที่มาที่ไปอย่างไร

โดยในการไปเรียนรู้ นั้น นักเรียนจะได้เรียนรู้เรื่องชุมชนที่อยู่บริเวณต้นน้ำ การดูแลรักษาป่า การจัดการป่า การทำมาหากิน ที่มากของแม่น้ำ การขยายตัวของแม่น้ำที่เกิดจากการรวมตัวของลำห้วยสาขาต่างๆ รวมทั้งการเก็บกักน้ำเพื่อป้องกันน้ำท่วม ซึ่งพอเด็กนักเรียนได้ไปดูเขาก็จะเข้าใจได้ว่าการทำลาลายป่าตัดต้นไม้นั้นจะส่งผลกระทบต่อเขาทั้งข้าง และกระบวนการที่ชุมชนจัดการป่าก็จะช่วยทำให้น้ำที่ท่วมมนั้นท่วมช้าลงได้

หลังจากนั้นก็จะมีข้อมูลวิเคราะห์เพื่อนำไปสู่ส่วนของโครงการ 15 โครงการ โดยในการจัดการเรียนรู้โครงการนั้นจะยึดสาระการเรียนรู้ 4 กระบวนการหลัก คือ การเตรียมตัว การแก้ปัญหา การประเมินความเสียหาย และการฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม

โดยกระบวนการหนึ่งจะนำไปสู่การแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบที่นักเรียนจะทำโครงการ 15 โครงการ ที่มีครูทำวิจัยควบคู่ไปด้วย ในกระบวนการที่จะเกิดโครงการและงานวิจัยนั้น ส่วนของครูเราจะใช้กระบวนการที่เรียกว่านวัตกรรมชั้นเรียน (Lesson study) คือ ครูได้วางแผนร่วมกัน และทำแล้วช่วยกันสังเกต ขณะที่ในส่วนนี้นักเรียนนั้น เราจะใช้นวัตกรรมวิธีการแบบเปิด หรือที่เรียกว่า open approach

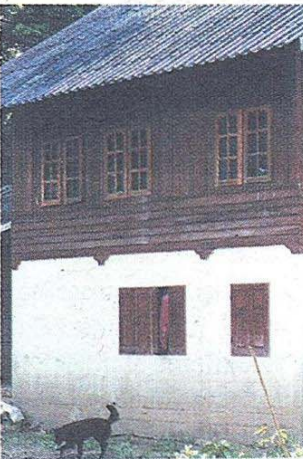
นวัตกรรมชั้นเรียน และวิธีการแบบเปิด

“นวัตกรรมชั้นเรียน คืออะไร”

นวัตกรรมชั้นเรียน หรือ Lesson Study เป็นนวัตกรรมที่เป็นรูปแบบหลักในการพัฒนาวิชาชีพครูที่ได้รับการพัฒนาและใช้ในประเทศญี่ปุ่นมาประมาณ 130 ปีมาแล้ว ได้รับการยอมรับว่าเป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพในการสอนอีกวิธีหนึ่ง เพราะมีการปรับปรุงและพัฒนาอยู่ตลอดเวลา การสอนคณิตศาสตร์ที่ใช้นวัตกรรม Lesson study เป็นวิธีการที่ทำให้เกิดการสอนที่ดีขึ้นอย่างยั่งยืนและมั่นคง เพราะได้ผ่านการปรับปรุงและพัฒนาแล้ว (Lewis & Perry, 2003)

สำหรับในประเทศไทย การสอนแบบ Lesson study นำมาใช้ครั้งแรกในปีการศึกษา 2547 โดย ผศ.ดร.โมตรี อินทร์ประสิทธิ์ ได้มีการขยายตัวไปอย่างแพร่หลายในแวดวงการศึกษาในระดับประถม มัธยม และอุดมศึกษาทั่วทุกภูมิภาค ในขณะเดียวกันก็ได้มีนวัตกรรม Lesson study นี้มาใช้ในการสอนคณิตศาสตร์แก่นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น เพื่อให้คณาจารย์และนักศึกษาได้ใช้เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและเปิดโลกทัศน์ เพราะเป็นวิธีการที่ครูเป็นผู้ผลักดันให้เกิดการปรับปรุงการสอน โดยมีเป้าหมายหลักอยู่ที่นักเรียน ทำให้ครูค้นพบว่าการร่วมมือกันอย่างไรระหว่างครูด้วยกัน ทำให้ครูได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนการเรียนรู้เกี่ยวกับการสอน

นวัตกรรม Lesson study เป็นนวัตกรรม ที่เป็นอีกหนึ่งวิธีที่จะช่วยในการพัฒนาวิชาชีพครู เพราะเป็นแนวทางที่จะช่วยให้ครูได้

ปรับปรุงการสอนด้วยตัวของครูเอง (teacher-led instruction improvement) และเป็นการผลักดันให้ครูเกิดความรู้สึกที่จะพัฒนาวิชาชีพครูภายใต้กระบวนการปรับปรุงการสอนด้วยตัวของครูเองอยู่ตลอดเวลา โดยไม่ต้องรอให้มีผู้เชี่ยวชาญจากภายนอกมาดูแล เพราะจุดประสงค์หลักหรือจุดเน้นที่จะทำให้เกิดผลคือนักเรียน

ดังนั้น การนำแนวทางนี้มาใช้ในการสอนของครู ไม่ว่าจะเป็นด้านเนื้อหา วิธีการสอน ลือ การสอนที่นำมาใช้ จะเกิดผลต่อการเรียนรู้ ของนักเรียนมาก โดยมี

กระบวนการ 3 ขั้นตอน คือ 1) ร่วมมือกันสร้างแผนการสอนของครูในกลุ่มคณิตศาสตร์หรือผู้สนใจ 2) ร่วมกัน สังเกตการสอน 3) ประชุมเพื่อสะท้อนผลการสอนร่วมกัน (ที่มา : นภาพร วรเนตรสุดาพิทย์. การศึกษาชั้นเรียน (Lesson study) : แนวคิดใหม่ในการพัฒนาวิชาชีพครู. วารสารวิจัย มข. 1 (2) ; กรกฎาคม-กันยายน 2554)

ขณะที่ Open Approach เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ใช้ปัญหาปลายเปิด (Open-ended problems) ซึ่งเป็นปัญหาชนิดที่มีคำตอบหรือมีแนวทางในการแก้ปัญหาได้หลากหลาย การพิจารณาคำตอบของปัญหาปลายเปิด ไม่ใช่ตัดสินเฉพาะความถูกต้องของคำตอบ หรือตัดสินโดยคนส่วนมากว่าถูกหรือผิด แต่จะมีการพิจารณาถึงเหตุผลว่ามีความสมเหตุสมผลมากน้อยเพียงใด การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นการใช้ปัญหาปลายเปิดจึงเป็นกิจกรรมหนึ่งที่สามารถตอบสนองต่อความคิดที่หลากหลายของนักเรียนได้ เนื่องจากกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นการใช้ปัญหาปลายเปิดสามารถจัดกิจกรรมที่เป็นบูรณาการเนื้อหาหลายๆเรื่องเข้าไปในกิจกรรมเดียวกันได้ ซึ่งเป็นการจัดสรรเนื้อหาโดยการ เน้นกิจกรรมให้สอดคล้องกับเวลาที่มียู่

นอกจากนี้คือการสอนที่จะเป็นลักษณะของการดึงเอากระบวนการคิดของนักเรียนออกมา ทำให้สามารถศึกษากระบวนการคิดของนักเรียนแต่ละคน และส่งเสริมให้มีการพัฒนาทางการให้เหตุผลของนักเรียนได้เป็นอย่างดีอีกด้วย โดยใช้วิธีการแบบเปิดมีลักษณะของการเปิดอยู่ 3 ลักษณะ คือ 1)กระบวนการเปิด หมายถึงแนวทางในการแก้ปัญหาที่ถูกต้องนั้นมีหลายแนวทาง 2)ผลลัพธ์เปิด หมายถึงคำตอบถูกต้องหลายคำตอบ 3)แนวทางการพัฒนาเปิด หมายถึงสามารถพัฒนาไปเป็นปัญหาใหม่ได้ (ที่มา : กชพร ตูณสุวรรณ . รูปแบบการพัฒนาทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์ : การแก้ปัญหา และการให้เหตุผล โดยใช้ “การศึกษายทเรียน” (Lesson Study) และ “วิธีการแบบเปิด” (Open Approach). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2553)

นายสุวัฒน์ ญาณะโค “ดังนั้น หัวใจหลักของกิจกรรมก็คือกระบวนการที่เด็กเรียนรู้เรื่องภัยพิบัติ โดยการตั้งโจทย์ปลายเปิดให้เด็ก สร้างกระบวนการเรียนรู้ให้เด็ก ที่เด็กจะได้เรียนรู้ภัยพิบัติจากกระบวนการทำโครงการ ผลผลิตชิ้นงานขึ้นมา เด็กได้ทั้งความรู้ทักษะชีวิต การคิดเป็น ป้องกันตัวเอง ส่วนครูได้ชิ้นงาน และเกิดเป็นเครื่องมือสำหรับชุมชน กระบวนการเช่นนี้จึงเป็นกระบวนการที่มุ่งปรับวิธีคิดของเด็กและครู เราไม่ได้หวังให้ภัยพิบัติเกิดขึ้นอีก แต่เราหวังให้กระบวนการเช่นนี้ปรับเปลี่ยนทัศนคติ วิธีคิดของทั้งครูและนักเรียนจากการทำกิจกรรมภายใต้โครงการร่วมกัน โดยมีครูวิจัย และโครงการเป็นเครื่องมือ” ■